

***Müstəqillik dövrü çoxmetodlu
Azərbaycan ədəbiyyatı***

**Bir elmi məqalədə xatırlanan şəxs və məkan adlarının semantikasına dair
(*Rasim Nəbioğlunun məqaləsi nümunəsində*)**

Akif İmanlı

Filologiya elmləri doktoru

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. Azərbaycan.

E-mail: akifimanli48@gmail.com

Annotasiya. Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Rasim Nəbioğlunun (Rasim Nəbi oğlu Qurbanov) akademik Məmməd Arif Dadaşzadənin (1904-1975) həyat və yaradıcılığına həsr etdiyi “Klassika və müasirliyin ədəbi-elmi qovşağında” adlı məqaləsində xatırlanan Azərbaycanın bir çox görkəmli elm xadimləri, yazıçı və şairlərinin əsas ad kateqoriyasına daxil olan adı, atasının adı, soyadları və əsas ad kateqoriyasına daxil olmayan ləqəb və təxəllüslərinin semantikasından bəhs olunur. Adların və təxəllüslərin bir çoxu öz dilimizin daxili imkanları əsasında yaransa da, daha böyük əksəriyyəti alınmalar, xüsusən, ərəb və fars sözləri əsasında formalaşdığından məqalədəki bir sıra adların izahına zərurət yaranmışdır. Burada şəxs adları və təxəllüslərlə yanaşı məkan adlarından Şurabad toponiminin semantik cəhətdən mənası da izah edilmişdir.

Açar sözlər: Rasim Nəbioğlu, klassika, antroponim, apelyativ, Mikayıl Rəfili, Müşfiq, Vurğun, Şurabad

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 23.11.2022; qəbul edilib – 05.12.2022

**About the semantics of the names and toponyms mentioned in a paper
(*on the sample of the paper by Rasim Nabioğlu*)**

Akif İmanlı

Doctor of Philological Sciences

Institute of Literature named after Nizami Ganjavi of ANAS. Azerbaijan.

E-mail: akifimanli48@gmail.com

Abstract. The paper is about the semantics of the outstanding Azerbaijani scholars, writers and poets' names, patronymics, surnames which enter the main name category and nicknames and pen-names which out of it, mentioned in the paper under the title of “In the Crossing of Classics and Contemporaneity” dealing with the academician Mammad Arif Dadashzade's life and works by doctor of philosophy on philology, associate professor Rasim Nabioğlu (Rasim Nabi oğlu Qurbanov). Though many names and pen-names are formed on the grounds of inner resources of our language as more of them are borrowings, especially from Arabic and Persian origins necessity has arisen in explanation of a number of names. At the same time the semantic meaning

of the toponym Shurabad is explained here as well.

Keywords: Rasim Nabioğlu, classics, anthroponomy, appellative, Mikayil Rafili, Mushfig, Vurghun, Shurabad

Article history: received – 23.11.2022; accepted – 05.12.2022

Giriş / Introduction

Ədəbiyyatşünas alimlər, heç şübhəsiz ki, öz məqalələrində əhatə etdikləri sahə üzrə surət-şəxs və məkan adlarını da xatırladırlar. Daha dəqiqi, hər hansı bədii əsər təhlil olunarkən, yaxud hər hansı müəllifdən söz açılarkən onun bədii təfərrüatında yer alan surət və məkan adları kənar qalmır; onlar müəllifin fikir axınında öz yerlərini tutur, hadisələrin dinamik inkişafına və ya müəllif təhkiyəsinə qiymət verildikən obraz və yer-məkan adları – toponimlər də mütləq xatırlanır. Bu, bir tənqidçi ənənəsidir. Nəzərdən keçirdiyimiz “Klassika və müasirliyin ədəbi-elmi qovşağında” [7, s.246-253; s.15-23] adlı məqaləsində Rasim Nəbioğlu da Azərbaycan ədəbi-mədəni və elmi mühitində kifayət qədər ad-san qazanmış şəxslərdən bəhs edir ki, belə adlar, elmin digər bir sahəsində – dilçilikdə, ümumi şəkildə antroponim adlanır və hər bir şəxs adının semantikasındakı onun (adın) mənası dayanır. Biz də təqdim etdiyimiz məqalədə şəxsiyyətin cəmiyyətdə tutduğu mövqeyini dəyərləndirməklə yanaşı, adın konkret semantik mənasının açılmasının maraqlı olacağını nəzərə alıb, məqalənin əsas mahiyyətini bu yönə istiqamətləndirdik.

Əsas hissə / Main part

Akademik Məmməd Cəfər Cəfərov və AMEA-nın müxbir üzvü Yaşar Qarayev elmi məktəbinin yetirməsi, müasirimiz, tanınmış cavidşünas alimimiz Rasim Nəbioğlunun “Klassika və müasirliyin ədəbi-elmi qovşağında” adlı məqaləsinin nümunəsində, burada xatırlanan şəxs adlarını və Şurabad toponimini nəzərdən keçiririk. Qeyd olunan məqalədə xatırlanan şəxs adları qırıxdan artıqdır və bunlar Ş.O. de Sent-Böv, R.Müller – Freyenfels, A.A.Potebnya, Evripid, Servantes, N.Qoqol, L.Tolstoy, A.Çexov, M.Qorki, N.Ostrovski, İ.Bexer, E.Remark istisna olmaqla qalanları xalqımızın görkəmli şəxsiyyətlərinin adlarını əhatə edir.

Belə adlardan biri akademik Məmməd Arif Məhərrəm oğlu Dadaşzadədir. Məmməd şəxsin adını, Arif təxəllüsünü, Məhərrəm atasının adını, Dadaşzadə isə soyadını ifadə etməklə burada dörd antroponimin iştirakı görünməkdədir: Məmməd, Arif, Məhərrəm, Dadaş. Sonralar görkəmli alim və tənqidçi M.A.Dadaşzadə özünün “Arif” təxəllüsünü sənədlə rəsmiləşdirməklə ölkədə Məmməd Arif kimi tanınmışdır. Görkəmli alimin soyadı, göründüyü kimi, Dadaş antroponiminə -zadə şəkilçisi artırılmaqla yaranmışdır. Dadaş apelyativ söz kimi uzun müddət, elə XX əsrin əvvəllərinə kimi “qardaş” sözünün az qala sinonimi kimi işlədilir... “Dadaş” evdə ən böyük qardaşa, bəzən ata əvəzi qardaşa, həm də mütləq ehtiramla deyərdilər. Bəzi hallarda ümumiyyətlə özündən yaşlı, hörmətli adama da “dadaş”, “bəydadaş” – deyə müraciət edərdilər [6, s.65-66].

Bundan başqa, Azərbaycan məişətində bir çox halda ataya dədə deyə müraciət edilir. Dədə “böyük qardaş” mənasında işlədildikdə əzizləmə əlaməti kimi “ş” sözə əlavə olunaraq “dədəş” şəklinə düşmüş, sonra danışqda “dadaş” formasını almışdır (Hazırda ailədə doğulan ilk oğlan uşaqlarına, xüsusən bacıların dilində “qardaş” mənasında “dadaş” əvəzinə “qaqaş”, – deyə müraciət edilməsinə rast gəlinir).

Dadaşzadə soyadındakı –zadə şəkilçisi isə fars mənşəli “zad” sözündən olmaqla “doğulmuş; məc. hasil olmuş, törənmiş” mənalarını ifadə edir və familiyanın (soyadın) axırına gətirilərək işlədilir [1, s.207].

Azərbaycan şəxs adları içərisində mürəkkəb quruluşlu, yəni iki müstəqil adın birləşməsindən yaranan adlar çoxdur. Məmməd Arif adı da belələrinəndir. Adətən, iki adın bir antroponim yaratması adların bitişik yazılmasını şərtləndirir, lakin mürəkkəb quruluşlu şəxs adlarının yazılışı

rəsmi sənədlərə əsaslanır. Məmməd Arif də rəsmi sənədlərdə ayrı yazıldığından, deməli, iki müxtəlif mənalı adları əhatə edir. Məmməd şəxs adı tarixən xalqımızın İslamı qəbul etməsi ilə əlaqədar olaraq həmin dinin yaradıcısı Muhəmmədin və ya Məhəmmədin adından törəyən adlardandır [1, s.376]. Ərəb mənşəli, mənası “bəyənilmiş, mədh edilmiş” olan Məhəmməd adı dilimizin daxili qanunlarına uyğunlaşaraq məişətimizdə, şifahi nitqdə Məmməd formasında da işlədilməkdədir.

Arif adı da ərəb mənşəlidir, mənası “bilən, bilikli, bilik sahibi, tanıyan” deməkdir və klassik Şərq şeirində mistik sufiyə işarə olaraq işlədilir [1, s.23].

Məhərrəm və ya Mü(u)hərrəm (ə) 1. ərəb qəməri təqviminin birinci ayı (Kərbəla hadisələri bu ayda olduğundan şiələr tərəfindən matəm ayı sayılır); 2. haram edilmiş, qadağan olunmuş [6, s.100; 1, s.449].

R.Nəbioğlunun məqaləsində xatırlanan şəxsiyyətlərdən biri də dahi dramaturq Cəfər Cabbarlıdır. Yüksək iftixar duyğusu ilə qeyd edək ki, o, soyadına artırdığı – zadə şəkilsindən qətiyyətlə imtina edib, -lı⁴ şəkilsiz soyad götürməsilə bu sahədə də novator olub, Azərbaycan cəmiyyətinə ilk mesaj verən qüdrətli şəxsiyyətdir. Cəfər sözü ərəb dilindən gəlmədir, mənası “kiçik çay, arx” deməkdir [1, s.760; 4, s.84]. 12 imamdan altıncı imam Cəfəri Sadiqin adının təsirindən də Cəfər adının geniş yayılması mümkündür. Allahın gözəl adlarından (əsmayi-hüsna) olan Cabbar // Cəbbar da ərəb dilindən keçən sözlərdəndir. Bu sözün ərəb dilində bir neçə mənası vardır: 1. qüvvət, qüdrət, əzəmət sahibi; 2. səbr edən, zülm edən; 3. sınıqçı; 4. astronomiyada: Orion bürcü [2, s.82].

Apelyativlərdən antroponimlərin, daha dəqiqi ümumi sözlərdən xüsusi isimlərin yaranması prosesi dildə baş verən qanunauyğunluqların nəticəsi kimi qəbul edilir. Apelyativlərdən yaranan təxəllüs və ləqəblər ölkəmizdə müəyyən qədər nəzərə çarpır: Hüseyn Cavid, Abdulla Şaiq, Mikayıl Müşfiq, Cəfər Xəndan və b.

“Təxəllüslər, hər şeydən əvvəl, onlara sahib şəxsiyyətlərin yaradıcılıq məhsulu, dünya-görüşü, bədii zövqüdür. Bu cəhətdən həmin vahidlər sənətkarlarımızın həyat və fəaliyyətlərinin bəzi məqamlarını, əqidəsini izləməyə imkan verir... Təxəllüs mahiyyət etibarlı ilə ədəbi yaradıcılıqla məşğul olan sənətkarların götürdüyü, deməli, ikinci və ya əlavə adıdır. Onun seçilməsində təxəllüs sahibinin şəxsi marağı əsasdır” [8, s.19].

Qeyd olunan məqalədə xatırlanan adlar sırasında Səməd Vurğun, Mikayıl Rəfili, Mehdi Hüseyn, Əziz Şərif, Hidayət Əfəndiyev, Əkbər Ağayev, Kamal Talıbzadə, Abdulla Şaiq, Əli Vəliyev, Süleyman Rəhimov və başqaları da vardır.

Adla təxəllüsün fərqi ondadır ki, əvvələn, adı valideyn verir, təxəllüsü isə şəxsin özü götürür. İkincisi, adın uşağın xarakteri, taleyi və xarici görünüşünə heç bir aidiyyəti olmur. Təxəllüs isə, əksinə, şəxsiyyətin xarakteri, həyat və fəaliyyətinə müvafiq şəkildə seçilir. Səməd Vəkilovun götürdüyü Vurğun təxəllüsü də görkəmli şairin xarakterinə tamamilə uyğun gəlir. Vurğun xalis öz sözüdür; vurulan, aşiq olan, həddindən artıq sevən, məftun olan deməkdir.

Vurğunun adı, ata adı və soyadı belədir: Səməd Yusif oğlu Vəkilov. Səməd antroponiminin ərəb dilində bir neçə mənası vardır: 1. əbədi, daimi, əbədi yaşayan; 2. möhkəm, bərk; 3. əbədi mövcud olan (Allahın adlarından biri) [1, s.548]. Yusif adının mənşəyi haqqında əvvəlki yazılarımızda ətraflı məlumat verildiyindən [3, s.20-21], burada yalnız onu qeyd etməklə kifayətlənirik ki, adın hərfi mənası qədim yəhudi dilindən tərcümədə “artım, gəlir” deməkdir [3, s.20]. Vəkilov soyadındakı vəkil, vəkalət apelyativ söz olaraq ərəb dilindən dilimizə keçmişdir. Bu söz “başqasının işini görməyə təyin olunmuş, başqasını öz yerinə qoyub, işini ona tapşırma, birinin yerinə oturan” adam mənalərini ifadə edir [1, s.89]. Azərbaycan antroponimikasında yeni yayılmış -ov, -yev, -ski sonluqlu soyadları, şübhəsiz ki, torpaqlarımızın çar Rusiyası tərəfindən işğalı və istilasından sonra (1813-1828-ci illər) ona rus antroponimikasının təsiri ilə baş vermişdir.

Azərbaycanın Rusiya tərəfindən işğalından sonra Azərbaycan antroponimikasında sürətlə və çox geniş yayılan -ov, -ova, -yev, -yeva, -ski sonluqlu familiyalar (soyadlar) (“famiya” latın sözüdür, “ailə”, “nəsil” sözüə uyğun gəlir; Qədim Romada familus formasında “ev qulu” mənasında işlənmişdir) milli müstəqilliyimizi əldə etdikdən sonra -lı⁴, -zadə, -soy, -soylu kimi milli

formantlarla əvəz olunmağa başlamışdır.

Görkəmli dilçi alim, akademik Afad Qurbanovun qeyd etdiyi kimi, “şəxs adlarının hamısı apelyativlərdən yarandığı üçün, onların hər biri leksik mənalı sözlərdən ibarətdir. Araşdırmalar göstərir ki, şəxs adlarının mənası mövcuddur və bu məna xüsusiyyəti adlarda uzun tarixi inkişaf əlaqədar formalaşmışdır” [5, s.38].

Qeyd etdiyimiz şəxs adlarının, demək olar ki, hamısının alınmalar olduğunu nəzərə alaraq onların ifadə etdikləri mənanın açılmasını praktik baxımdan əhəmiyyətli hesab edirik. Tanınmış alimimizin də göstərdiyi kimi, “dildə mənasız söz yoxdur və ola da bilməz. Hər bir söz və ifadə müəyyən məna ifadə edir. Bununla bərabər, əksər sözlər bir deyil, bir neçə məna yaxud da məna çaları ifadə edə bilər. Dilimizdəki şəxs adlarının demək olar ki, hamısı apelyativ mənalı leksik vahidlərdir. Məsələn: əlvən sözünün apelyativ mənası cürbəcür rəngdə olan, rəngarəng, alabəzək deməkdir. Lakin onomastik mənası isə şəxs adı bildirməsidir” [5, s.48].

R.Nəbioğlunun məqaləsində xatırlanan Mikayıl Rəfil şəxs və soyadı da semantik baxımdan maraqlıdır. Cəfər Cabbarlıdan sonra hər hansı insanın mənsub olduğu nəslə, kökə bağlılığını dəqiq ifadə edən -lı⁴ şəkilçisi (formantı) az da olsa soyadlarında müşahidə edilirdi ki, onlardan biri də Rəfilidir. Milli formantlı Rəfil soyadı dedikdə Rəfililər anlamı özünü göstərir. Əlbəttə, -li şəkilçili soyadlarının hamısı qeyd olunan anlamı ifadə edir ki, bu da öz növbəsində şəkilçinin aidlik, mənsubluq funksiyasını dəqiq yerinə yetirməsi ilə şərtlənir. Düzəltmə antroponim kimi nəzərə çarpan Rəfil soyadı “rəfi+li” quruluşundadır. Burada rəfi apelyativi xüsusiləşərək şəxs adına – antroponimə çevrilmişdir. Rəfi isə ümumi söz kimi ərəb dilində “yüksək, uca” mənasındadır [1, s.519].

“Mələk (ə) – dini təsəvvürə görə Allahın ən yaxın xidmətçiləri olan fəvqəltəbii bir məxluq; məc. gözəl, həlim, nəcib (adam). Mələki – müqərrəb Allahın ən yaxın mələikələrindən biri, dörd mələkdən biri” [1, s.348].

Dini təlimlərə görə, Allahın yanında ona ən yaxın olan dörd mələk vardır: Əzrayıl, İsrail, Mikayıl və Cəbrayıl. Quran mələklərin bir neçə kateqoriyalarını ayırır. “Onlardan ən alisi Allahın taxt-tacının yanında olan “müqərrəbun” (“yaxınlar”dırlar). Rəvayətə görə Allahla Məhəmməd peyğəmbər (s) arasında baş vasitəçi habelə İsa ilə Məryəm arasında olan Cəbrayıl ali mələklərə aiddir. Onunla yanaşı, Mikayıl durur” [4, s.378].

“Mikayıl (ə) (Mikal, Mikail) – Allaha ən yaxın olan mələklərin ən mühümlərindən birinin adı. Quranda onun adı bir dəfə Cəbrayıl (ə) bir yerdə çəkilir və Allaha, onun mələklərinə və elçilərinə düşmən olanlara hədə gələn kimi verilir. Rəvayətlərdə adı az çəkilir, olanda Cəbrayıl (ə) bir yerdə, xüsusilə də Adəmi (ə) yaratmaq üçün torpaq gətirməkdə, meracdan əvvəl Məhəmmədin (s) ürəyini yumaqda və məkkəlilərlə vuruşda müsəlmanlara kömək etməkdə, müsəlman sehrində onun adı başqa mələklərlə (Cəbrail, İsrail, Əzrail) çox geniş istifadə olunur.

Mikayıl yəhudi və xristian mələki sayılan Mixailə uyğun gəlir, Mədinə surələrində İslamı “müdafie edənlər” siyahısına daxil edilmişdir” [4, s.401].

Mikayıl ən xeyirxah mələk kimi tərənnüm olunur. Külək, yağış, qar və bu kimi təbiət hadisələrinə cavabdehdir. Allahın əmri ilə o, insanlara ruzi verir. Məramı gözəl olduğuna görə insanlar övladlarına onun adını verirlər. Başqa xalqlardakı Mixail, Maykl, Mişel adlarının da həmin mələyin adından törəndiyi bəzi mənbələrdə qeyd olunur. Mikayıl adının qədim yəhudi dilindən tərcümədə “Allah kimi olan, Allaha bənzər” mənası bəlli olur.

R.Nəbioğlunun məqaləsində Mehdi Hüseyn, Əziz Şərif, Hidayət Əfəndiyev, Əkbər Ağayev, Abdulla Şaiq və bir çox başqaları da xatırlanan adlardır.

Şübhəsiz ki, özgə dillərdən, xüsusilə ərəb və fars mənşəli apelyativlərdən yaranan və onomastik mahiyyət daşıyan şəxs adlarının hər biri ayrılıqda leksik mənaya malikdir. Əziz Şərif, Abdulla Şaiq antroponimlərini nəzərdən keçirtsək aydın olar ki, müasir Azərbaycan dilində antroponimik kateqoriyalar əsas adlar və köməkçi adlar olmaqla iki formada işlənir. Köməkçi adlar kateqoriyasına ləqəb, təxəllüs və titullar daxildir. Şaiq (ərəbcə “şövqlü, həvəsli, ilhamlı”) Abdulla Mustafa oğlu Talıbzadənin təxəllüsüdür. Abdulla islam peyğəmbəri Məhəmmədin atasının adı olmuşdur. Əbd (ərəbcə qul, kölə, adam, insan) və ulla (Allah) sözlərinin birləşməsin-

dən yaranıb. “Allahın bəndəsi, qulu, köləsi” mənasını verir.

Əziz Şərif antroponimindəki Şərif görkəmli ədəbiyyatşünas alim Əziz Qurbanəli oğlu Şərifovun soyadının qısaldılmış formasıdır. Əziz ərəbcə “istəkli, sevimli” deməkdir [2, s.183]. Şərif isə ərəbcə “şərəfli, mübarək, müqəddəs, nəcib, əsil” mənalarını bildirir [1, s.781]. “Şərif (cəmi əşraf, şürafə, “tanınmış”, “xeyirxah”) – Məhəmməd peyğəmbərin (s) nəsilərini bildirən istilah (sinonimləri seyyid, mir, əmir – İran, Türkiyə, Hindistan; həbib – “sevimli” – Ərəbistan, Sumatra; səbzpuş – yaşıl geyimli – Hindistan. Bəzən bu istilahlə əl-Həsən və əl-Hüseynin nəsilərini qeyd edirdilər” [4, s.530-531]. Göründüyü kimi, hər bir antroponim apelyativlərdən yaranaraq, özündə konkret məna ifadə etmişdir ki, belə mənaların şəxs adına uyğunluğu yoxdur.

R.Nəbioğlunun məqaləsində Moskva, Bakı, Tehran və Şurabad toponimləri – məkan adları da xatırlanılır. Bakı, Moskva, Tehran şəhər adlarının semantikasını haqqında əvvəlki yazılarınızda ətraflı bəhs olunmuşdur [3, s.44; 57; 80]. Şuraabad şura və abad komponentlərinin birləşməsindən yaranan sünə adlarıdır. Şura (sovet) hökumətinin yarandığı illərdə yeni salınan, yaxud adı dəyişdirilən bir çox kəndə rəmzi mənada verilən addır. Şura ərəb mənşəli sözdür, Quranda Şura adlı surə də vardır. Mənası “müzakirə; müşavirə, sovet” deməkdir. Abad fars dilindəki abadə sözündən olub “tir-tikintisi olan” mənasındadır [2, s.8]. Abad, adətən, kənd, qəsəbə, şəhər adlarına artırılır. Şuraabad “şura (sovet) kəndi” mənasını ifadə edir.

Nəticə / Conclusion

Sonda qeyd etmək istərdik ki, məqalədə əsas məqsədimiz R.Nəbioğlunun “Klassika və müasirliyin ədəbi-elmi qovşağında” adlı məqaləsində xatırlanan tanınmış şəxslərin adlarının semantikasına nəzər yetirmək, onların mənası ilə yanaşı yaranma və məişətimizdə yayılma səbəblərini mümkün qədər izah etmək olmuşdur. Aydın olduğu kimi, məna daşımayan şəxs adı yoxdur və ola da bilməz; yəni hər bir şəxs ata və ya soy adının daxilində bir məna gizlənmişdir. Əgər ad ərəb, fars və başqa dillərdən alınmışdırsa, deməli, adın mənasını da həmin dillərdə axtarmaq lazım gəlir və s.

Yuxarıda qeyd olunan məqalədə xatırlanan və konkret mənaya malik olan istər əsas ad kateqoriyasına daxil olan şəxs adları (həmçinin ata və soyadları), istərsə də əlavə ad kateqoriyasını əhatə edən ləqəb, təxəllüs və titullar apelyativ (ümumi) sözlərdən yaranaraq antroponimə, yəni onomastik vahidə çevrilmişdir. Lakin bu prosesdəki səciyyəvi cəhət ondan ibarətdir ki, antroponimlər apelyativləşə bilmir. Fikrimizi daha sadə şəkildə ifadə etsək, ümumi söz xüsusi adə çevriləndən sonra daşlaşır və ümumi sözə çevrilə bilmir. Bu, sadəcə olaraq, bir qanunauyğunluğun nəticəsidir. Bu baxımdan R.Nəbioğlunun sözügedən məqaləsindəki antroponimlər və Şurabad toponimi geniş təhlil və tədqiq üçün əsaslı imkan yaratmışdır.

Ədəbiyyat / References

1. Ərəb və fars sözləri lüğəti. (Azərbaycan klassik ədəbiyyatını oxumaq üçün). Redaksiya heyəti: B.T.Abdullayev, Ə.Ə.Orucov, Y.Z.Şirvani. – Bakı: Azərbaycan SSR EA nəşriyyatı, 1967.
2. Ərəb və fars sözləri lüğəti. 2 cildə, I cild. – Bakı: Şərq-Qərb, 2013.
3. İmanlı, A.K. Bədii ədəbiyyatda surət-şəxs və məkan adlarının semantikasını, üslubi mahiyyəti. (Ə.Haqverdiyevin nəşri nümunəsində). – Bakı: Şirvanəşr, 2022.
4. İslam. Ensiklopedik lüğət. Hazırlayanlar: G.B.Baxşəliyeva, Ə.S.Abbasov. Elmi redaktor: prof. G.B.Baxşəliyeva. – Bakı: Elm, 2013.
5. Qurbanov, A.M. Azərbaycan onomalogiyasının əsasları. 2 cildə, II cild. – Bakı, 2019.
6. Mirzəyev, O.M. Adlarımız. – Bakı: Azərnəşr, 1983.
7. Nəbioğlu, R.Q. Klassika və müasirliyin elmi qovşağında. “Ədəbiyyatımızın vicdanı. Məmməd Arif Dadaşzadə: Məqalələr. Xatirələr. Məktublar”. Tərtibçi: Aqşin Dadaşzadə. – Bakı: Elm, 2015; “Mədəniyyət. İncəsənət. Ədəbiyyat”. (Məqalələr). I kitab. – Bakı:

Avropa, 2017.

8. Sədiyev, Ş.M. Təxəllüslər haqqında // Azərbaycan onomastikası problemlərinə dair konfransın materialları. – Bakı: API, 1986.

К семантике имен и названий местности упомянутые в одной научной статье (на примере статьи Расима Набиоглу)

Акиф Иманлы

Доктор филологических наук

Институт литературы имени Низами Гянджеви НАНА. Азербайджан.

E-mail: akifimanli48@gmail.com

Резюме. В статье “На научно-литературном пересечении классики и современности” доктора философии по филологическим наукам, доцента Расима Набиоглу (Расим Наби оглу Гурбанов), посвященной жизни и творчеству академика Мамед Арифа Дадашзаде (1904-1975), упоминаются имя, отчество, фамилии ряда видных деятелей науки, писателей и поэтов Азербайджана согласно основной категории имен. Помимо того, автор затрагивает тему семантики прозвищ и псевдонимов, не составляющих основную категорию имен. Подчеркивается, что многие имена и псевдонимы были созданы за счет внутренних возможностей азербайджанского языка. Однако ввиду того, что большинство имен и псевдонимов формируются на основе заимствований из других языков – в первую очередь арабского и персидского, – возникает необходимость в некоторых пояснениях. Необходимо также заметить, что помимо личных имен и псевдонимов в статье дается семантическое пояснение смысла топонима Шурабад.

Ключевые слова: Расим, Набиоглу, классика, антропоним, апеллятив, Микаил Рафили, Мушфиг, Вургун, Шурабад